

Posudek oponenta magisterské diplomové práce

Autor práce: Adéla Popelková

Název práce: Jazyková analýza duchovní literatury moravských Chorvatů na příkladu rukopisu *Jačke, govori i molitve*

Rok: 2024

Oponent práce: Marián Sloboda

Diplomová práce A. Popelkové analyzuje rukopis obsahující duchovní písně, poutní řeč a pašije napsané v prostředí moravských Chorvatů v poslední čtvrtině 19. století.

Na diplomovou práci se jedná o nadstandardně důkladnou filologickou analýzu. Neomezuje se na charakteristiku jazyka, ale pracuje i s relevantními poznatky, jak současnými, tak dobovými (za analýzou je i archivní práce), o společenském životě, jazykové situaci a literární praxi ve snaze vysvětlit jazykovou podobu rukopisu. Jde o práci obsáhlou a podrobnou (má 189 stran), ale každá pasáž má v logice textu své místo a není nadbytečná.

Práce se vyznačuje dobře zvládnutým odborným stylem, obsahuje argumentaci, metatextové reflexe, provádí čtenáře textem atd. Z tohoto hlediska obsahuje jen menší problémy, z nichž většina je typická i pro rukopisy zkušených badatelů, které ještě neprošly redakcí. K začátečnickým problémům patří převzetí nápaditého textotvorného postupu v úvodu Jembriha (2017) do úvodu vlastní práce (její části 1) a nesrovnalosti (byť nepočtené) v odkazování.¹ Množství zpracované literatury, jak primární tak sekundární, je ovšem úctyhodné. Na druhou stranu propracovanější by mohla být kvantifikace jazykových variant. Závěru by prospělo zřehlednění.

Autorka projevuje i vysokou úroveň teoretických znalostí, ač na formulace z tohoto hlediska diskutabilní lze také narazit. Na jedné straně se například projevuje suverénní znalost funkcí spisovného jazyka (s. 18), na straně druhé najdeme vyjádření, z něhož jako by vyplývalo, že tzv. standardním jazykem je jazyk mající mimo jiné standardní varietu, ne pouze standardní varietu (s. 18 a 19), i když se pak v analýze užívá slovo „standard“ patrně jen pro standardní varietu chorvatštiny v Chorvatsku (viz např. s. 82). U tvrzení: „Vzhledem ke skutečnosti, že moravští Chorvaté nevytvořili jednotný, společný spisovný jazyk, nevyvstala ani potřeba unifikovaného zápisu“ (s. 98), je otázka, zda kauzalita nebývá ve skutečnosti obrácená (potřeba unifikovaného pravopisu vede k vytvoření jednotného standardu). Pokud jde o terminologii, text se vyznačuje jejím vhodným zapojením a terminologická rozhodnutí jsou zdůvodňována. Práce s lingvistickými termíny má celkově dobrou úroveň. Jen výjimečně lze narazit na patrný omyl, jako například na výraz „realizace nazál“ odkazující k tomu, co se jinak nazývá „reflexy“ neboli „střídnice“ za praslovanské nazály („realizací“ nazál by se normálně myslelo jejich

¹ V textu je odkaz na bibliografickou položku Barle (1994), ale ta se nenachází v seznamu literatury, a naopak se neodkazuje např. na dvě práce P. Houtzagerse v seznamu uvedené. (Pro práci Houtzagerse [2008] je přitom místo v diskuzi o geografickém původu hradišřanských, vč. moravských Chorvatů, protože jeho článek k lokalizaci významně přispívá.)

fonetické provedení). Nepřesnosti (např. praslovanská podoba předložky „v“ je na s. 81 uvedena s měkkým jerem místo tvrdého apod.) jsou nepočtené. Neobvyklé užití termínů a neobvyklá pojetí se stejně jako nepřesnosti v práci vyskytují vzácně a jako odborný text se práce čte velmi dobře.

Pro účely obhajoby bych chtěl nabídnout následující otázky (seřazené od specifitějších k obecnějším):

1. Autorka se rozhodla poskytnout vlastní přepis rukopisu (v příloze práce). Tento krok zdůvodnila tím, že v Jembrihově přepisu jsou nesrovnalosti či nepřesnosti (s. 33 a 124), v diplomové práci však nejsou uvedeny. O které nesrovnalosti a nepřesnosti se konkrétně jedná?
2. Na řadě míst diplomové práce jsou pravděpodobné textové předlohy srovnávány s textem rukopisu, který je jejich pravděpodobným opisem. Tyto předlohy byly často napsány spřežkovým pravopisem. Proč byl pravopis rukopisu (analyzovaný separátně v části 7.5) převeden z původní podoby do pravopisu diakritického, čímž se zvýšil grafický rozdíl mezi předlohami a rukopisem?
3. V práci se konstatuje, že píseň *Jačka od presvetoga Trojstva* se v rukopise objevuje dvakrát (s. 49), ale při pohledu na oba texty je vidět, že nejsou zcela identické. Co lze říct k daným rozdílům?
4. Na s. 107 se podotýká, že v rukopise dochází k prolínání mimomoravských chorvatských jazykových rysů i do písní původem patrně českých či do textů, které lze považovat za autorské (poutní řeči). Jak to lze vysvětlit?
5. Deklarovaným cílem práce je identifikovat jazykové vlivy charakterizující „duchovní styl“ užitý v rukopise (s. 11). Z analýzy ale později vyplývá, že volba jazykových prostředků (gramatických tvarů, lexika atd.) se mezi žánry zastoupenými v rukopise docela liší (s. 74nn.). Lze tedy mluvit o jednom/jednotném „duchovním stylu“?
6. Praktikovalo se mezi moravskými Chorvaty v té době i lidové písemnictví (psaní) v chorvatštině i jiného než duchovního charakteru?
7. V práci se používají existující poznatky o literární praxi a jazykové situaci u moravských Chorvatů k vysvětlení jazykové podoby rukopisu. V čem spočívá přínos předložené analýzy rukopisu naopak pro poznání literární praxe nebo jazykové situace u moravských Chorvatů či nějakých dalších skutečností?

Závěrem přidávám konstataci, že podle mého názoru práce splňuje požadavky standardně kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji klasifikaci **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 4. 9. 2024

doc. Marián Sloboda, Ph.D